

Can Martí de Baix

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carretera de Gelida a Sant Sadurní d'Anoia, Cava Torelló.
Alçada: 95

Coordenades:

Latitud: 41.434733625766
Longitud: 1.849670112133
UTM Est (X): 403893
UTM Nord (Y): 4587657

Classificació

Número de fitxa: 08091 - 278
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle: XIX - XX
Autoria de l'element: Desconeguda
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8384-I /
Sòl de Protecció Especial de la Vinya (Pla territorial Metropolità de Barcelona, Pla Director Territorial de l'Alt Penedès)
Pla Especial Paisatgístic 01 "l'Anoia" - Àrees de connexió natural (POUM) Número de fitxa del Catàleg de Patrimoni del POUM E2- 24
dv., 05/06/2015 - 12:00
Data aprovació: Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2665
Número inventari
Generalitat i altres inventaris
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial - cultural - productiu

Titularitat	Privada
Titular:	002400800DF08G0001WW
Autoria de la fitxa	Martí Picas. INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	dc., 29/05/2024 - 15:04

Descripció

Can Martí de Baix és una de les masies històriques del terme actualment reconvertida en celler i, possiblement, una de les masies més grans i més ben conservades del terme.

El complex arquitectònic està format per un ampli casal de tipus basilical de planta rectangular. Segons l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic l'edifici principal està distribuït dues plantes més planta baixa, en les quals hi ha unes galeries porxadades amb arcs de mig punt situades a les façanes nord i oest de la casa. Adossat a la façana oest, es troba un porxo amb terrassa i arcs de mig punt, acompanyats de dos coberts agrícoles situats en els laterals.

Pel que fa a la façana sud, dos cossos porxats de planta baixa i un magatzem de planta baixa i pis, formen un pati ampli on es localitza una piscina contemporània en el que hauria estat un espai d'era de la masia. A poca distància del conjunt principal, però separat i al sud d'aquest, s'hi localitzen els coberts destinats a la protecció de dipòsits contemporanis.

Un edifici d'aquestes característiques i amb la història acumulada i bon estat en el qual es conserva, disposa a l'interior d'un vast repertori d'espais i elements de mobiliari interessants. En aquest cas es pot destacar els grans cellers amb voltes i caves subterrànies utilitzades per a la producció de cava. Altres espais rellevants segons se'n desprèn del Catàleg de masies són l'entrada, la llar de foc, el menjador, la cuina i les habitacions. Exteriorment, es poden destacar a les diferents façanes alguns detalls arquitectònics com arcs i brancals i llindes de pedra, malgrat que és un edifici sobri pel que fa a ornamentació de murs i finestres, sent les galeries porxadades interiors un dels elements més destacats del conjunt.

Per altra banda, la masia, també disposava d'una masoveria separada. Per característiques de l'edifici es podria preveure de planta baixa i coberta a dues aigües. La masia disposa d'un conjunt de coberts i altres edificis d'ús de magatzem i agrícola amb coberta de teula a uns i dos vessants. També esmentar, que el mas disposa d'un baluard lateral completa l'estructura del casal, situat arran del riu Anoia, segons l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic.

Finalment, cal esmentar la presència d'alguns elements afegits al mas com els plafons ceràmics decoratius o algunes peces de tradició agrícola o vitivinícola. És especialment rellevant la mostra de premses exteriors de grans dimensions que es troben exposades al jardí. També és rellevant el gran plafó ceràmic explicatiu i il·lustratiu de la finca Torelló amb referències a les masies de can Martí de Dalt i de Baix, així com la ubicació i noms de les vinyes, presumiblement col·locat l'any 1999 amb una distribució de 12x30 rajoles més les peces que fan de marc de color blau.

Història

L'historiador Ramon Rovira ha realitzat un estudi detallat sobre la història de la masia, traçant la seva documentació més antiga fins a mitjan segle XVIII. A partir de l'anàlisi de la genealogia de les famílies que han posseït la propietat, Rovira ha reconstruït els esdeveniments històrics associats al lloc.

En el cas de can Martí de Baix Rovira, documenta el mas com una propietat que ha format part del patrimoni de can Martí de Dalt des de sempre, i amb una existència de la masia pròxima a mitjan segle XIX com a molt. Segons Rovira, tot i que l'inventari de capbreu dels anys 1826-32 no registra l'existència de dues cases, altres documents indiquen la presència d'una segona casa dins la propietat ja en aquella època, com ho demostra la documentació de compliment pasqual.

Un inventari de l'any 1869 ja reconeix clarament la presència de dues cases dins de la propietat de can Martí. Pel que fa a l'activitat de la masia, sembla que la producció vinculada a la vinya ha estat des d'inici, tot i que en un primer moment, vinculada a la producció d'aiguardent. Documents des de l'any 1832 assenyalen la presència d'una oficina dedicada a aquesta activitat dins de can Martí de Baix.

Registres de la "Contribución Industrial y de Comercio de l'Ajuntament de Gelida" mostren anotacions rellevants: l'any 1846, Antonio Llopart dirigeix una fàbrica d'aiguardent, pagant 66,24 rals de billó per semestre; el 1847, Antoni Llopard paga anualment 133,14 rals de billó. Aquesta activitat va continuar fins a la baixa de la fàbrica l'any 1861, quan Antoni Llopard i Batlle pagava 318,50 rals.

Des de l'any 1951, Francesc Torelló i Casanoves, casat amb Josepa Llopart i Mir, inicia la fabricació de cava.

Bibliografia

CARAFÍ, Mercè (1998). *L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965*. Efadós Editorial.

MOSEGUÍ, Jaume (2024). Catàleg de Masies i cases rurals; dins el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Gelida. AJUNTAMENT DE GELIDA. 2024.

RIUS, Jaume (coord.) (2011). *Gelida. Retrats d'un temps*. Andana Edicions.

ROVIRA, Ramon (1996). "Inventari de les masies". Programa Festa Major 1996. pp. 16-22.

ROVIRA, Ramon (2004). Notes de toponímia i camins. Programa Festa Major 2004. pp. 22-27.

Enllaços d'interès:

[Can Martí de Baix - Gelida.org](http://CanMartídeBaix-Gelida.org)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Programa Festa Major 2004](#)

